

De lichtheid van een mensenleven

We kunnen beter niet te licht gaan over de ‘ouderdomssterfte’ door de coronapandemie, vindt Patrick Deboosere. Veel overledenen hadden nog vele jaren van een goed leven kunnen genieten.

Demograaf (VUB). Auteur van Lang leve de vergrijzing (EPO). **Patrick Deboosere**

Een patiënt op de intensieve afdeling in het AZ West in Veurne. Tim Dirven

In zijn column betoogt Joren Vermeersch dat elk leven telt en waardevol is ‘of dat nu piepjong is of stokoud’ om er dan wel meteen de vraag achteraan te gooien ‘of de slinger niet te hard is doorgeslagen’ (DS 20 december). De vraagvorm verhult nauwelijks dat de schrijver van mening is dat de slinger wel degelijk te hard is doorgeslagen en zijn bijdrage is weinig anders dan een pleidooi om de coronamaatregelen in vraag te stellen. Hij haalt cijfers uit het verleden aan om te laten uitschijnen dat covid-19 in wezen niet veel anders is dan een ernstige griep epidemie. Hij citeert daarbij een artikel dat onze onderzoeksgroep aan de VUB [een jaar geleden - publiceerde](#), over sterftcijfers tijdens vroegere griep epidemieën.

Vermeersch gaat in zijn betoog voorbij aan enkele essentiële punten. Als hij verwijst naar de hogere sterftcijfers van februari 1960, vergeet hij te vermelden dat het sterftcijfer in 1960 over het hele jaar aanzienlijk hoger lag dan nu. Inmiddels zijn we meer dan een halve eeuw verder en hebben we sterfte en vooral vroegtijdige sterfte sterk teruggedrongen. Wil Vermeersch misschien terugkeren naar het sterftniveau van 1960, met 12 jaar minder levensverwachting dan vandaag?

Preventieparadox

Dat de levensverwachting zo sterk is toegenomen, komt vooral doordat we inderdaad niet zomaar gelaten aanvaarden dat er om de zoveel jaar piekmomenten komen van ‘ouderdomssterfte door virale luchtweginfecties’. Die zogenoemde ‘ouderdomssterfte’ trof bovendien vaak ‘jonge’ ouderen, die vroegtijdig overleden aan een relatief banale infectie.

Wat Vermeersch over het hoofd ziet, is dat de dodentol in die historische griep epidemieën door geen enkele barrière werd ingedamd. Het griepvirus kon dus volop zijn gang gaan. De meer dan 28.000 overlijdens door covid-19 zijn daarentegen te betreuren ondanks alle maatregelen. Vermeersch valt hier ten prooi aan de zogenoemde preventieparadox. Zonder al die maatregelen zou de -dodentol immers een veelvoud bedragen van die 28.000, zoals bleek in de eerste weken van de pandemie in Noord-Italië. We laten dan nog even alle miserie buiten beschouwing van ziekenhuisopname of ernstige en langdurige ziekte en invaliditeit na een corona-besmetting.

Het is ook niet zo dat 'elk viraal overlijden wordt geproblematiseerd, ook al is dat op hoge leeftijd', zoals Vermeersch schrijft. Sommige ouderen, die bewust afscheid hebben genomen van het leven en een negatieve wilsbeschikking hebben opgesteld, overlijden na een virale infectie. Een meerderheid aan ouderen overleed aan covid-19 buiten de muren van een ziekenhuis. Therapeutische hardnekkigheid is inderdaad uit den boze en het leven van zwaar zieke ouderen tot elke prijs verlengen, voegt weinig toe aan het goede leven. Ik ben het eens met Vermeersch dat het belangrijk is onze sterfelijkheid te aanvaarden en te leren hoe sterven onderdeel is van het leven. Gelukkig is er de afgelopen jaren in dit land al heel wat openheid gegroeid over stervensbegeleiding, palliatieve zorg, euthanasie en het recht op een goede dood. Dat is ook het pleidooi van epidemioloog Luc Bonneux (DS 21 december): een goede dood is het einde van een goed leven en de medicalisering van het levenseinde kan daar haaks op staan.

Extra time

Maar de coronamaatregelen passen helemaal niet in dat plaatje. Ze zijn geen gevecht tegen het 'onvermijdelijke', ze zijn een noodzakelijke bescherming om veel ouderen nog de kans te geven op een aantal gelukkige levensjaren. We zijn terecht verontwaardigd over [het hoge aantal verkeersdoden](#), in België jaarlijks nog altijd ongeveer 600. Maar covid-19 heeft ondertussen, ondanks alle maatregelen, al aan meer dan 2.000 mensen jonger dan 65 jaar het leven gekost. Dat de levensverwachting in ons land in 2020 met ongeveer een jaar is gedaald, komt ook door een stijging van de vroegtijdige sterfte. Bij mannen gaat bijna een half levensjaar verloren door sterfte onder de 75 jaar.

Gemiddelde cijfers verbergen bovendien een grote variantie. Door zijn medische praktijk wordt Bonneux vooral geconfronteerd met ziekte en dood en beschouwt hij alle leven na 75 jaar als 'extra time'. Maar heel wat ouderen boven de 75 jaar die aan covid-19 overleden zijn, hadden nog vele jaren van een goed leven kunnen genieten. In die zin kunnen we beter niet te lichtzinnig gaan over de inmiddels 12.000 covid-doden tussen 65 en 84 jaar. Laten we ook niet vergeten dat wie het gelukt heeft 85 te worden, in normale omstandigheden nog een levensverwachting heeft van zes jaar.

Snakken naar ademruimte

Mede door de hoge vaccinatiegraad bij ouderen is het zwaartepunt van de sterfte aan covid-19 inmiddels verschoven naar jongere leeftijden. Tijdens de huidige golf zijn er zelfs meer overlijdens aan covid-19 onder de 75 jaar dan boven de 85 jaar. Vaccinatie is dus zeker een stevige dam. Intussen blijven collectieve inspanningen nodig om de druk op onze gezondheidszorg en een verdere dodentol te beperken.

De vrees bestaat dat we onze levens aan het nieuwe virus zullen moeten aanpassen, maar laten we dat dan wel met veel zorg doen. We snakken allemaal naar meer ademruimte, gezondheidsmaatregelen moeten dus zo goed mogelijk het virus afremmen zonder onze levens te zeer te belasten. Hopelijk komt er met de volledige vaccinatie en de lente in het vooruitzicht een einde aan deze gezondheids crisis. Maar ze heeft ons ook geleerd hoe waardevol elk leven is en hoe dankbaar we moeten zijn voor de velen die zich daar dag en nacht voor inzetten.